

VALSTYBINĖ VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBA

VALSTYBINĖS VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBOS KOMISIJA

NUTARIMAS

BYLOJE DĖL MB „OFELLA“ LIETUVOS RESPUBLIKOS REKLAMOS ĮSTATYMO
PAŽEIDIMO

2020-09-10 Nr. 12R-48

Vilnius

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija, susidedanti iš Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos direktorės Neringos Ulbaitės (Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisijos pirmininkė), direktorės pavaduotojos Neringos Baronienės, Nesąžiningos komercinės veiklos ir reklamos skyriaus vedėjos Mildos Deimantės, Nesąžiningos komercinės veiklos ir reklamos skyriaus vyresniosios patarėjos Ingos Grinevičės, Teisės skyriaus vedėjos Audronės Kaušylienės, Nuotolinės prekybos skyriaus vedėjos Aidos Gasiūnaitės – Stavginskienės,

vadovaudamasi Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punktu, išnagrinėjo bylą pagal Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Klaipėdos departamento (toliau – Tarnyba) 2020-07-09 Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo pažeidimo protokolą Nr. 37R15-4 (toliau – Protokolas) dėl MB „Ofella“ (įmonės kodas – 304028352, adresas – Perkūnkiemio g. 13-91, Vilnius) reklamos naudojimo reikalavimų nesilaikymo.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija n u s t a t o

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba 2020-07-14 gavo Tarnybos raštu Nr. 37S-(37.5.)-1371 persiūtą Protokolą dėl MB „Ofella“ reklamos naudojimo reikalavimų nesilaikymo. Tarnyba Protokole nustatė, kad MB „Ofella“ maisto papildų „Letinan 30“, „Auri 25“, „Heri 20“, „Citrus Bioflavonoid Complex“, „Artichoke Leaf Extract N60“, „Cat’s Claw“, „Lecitinas“ reklamoje, skleistoje interneto tinklalapiuose www.papildai.net, www.pasveiki.me, www.biovaistai.lt, www.medix.lt, www.manosveikata.lt, lentinan.wordpress.com, vartojami sveikatingumo teiginiai, galimai neatitinkantys teisės aktuose nustatytų reikalavimų:

1) Interneto tinklalapyje **www.papildai.net**:

- a. Maisto papildo „**Lecitinas**“ aprašyme nurodoma: *„lecitinas papildo mitybą medžiagomis, galinčiomis turėti įtaką riebalų bei cholesterolio apykaitai, smegenų veiklai bei atminčiai, plaukams, kraujagyslių elastingumui ir bendrai savijautai“*.
- b. Pateikiamos aktyvios nuorodos: „*Kraujotaka*“, „*Imunitetas*“, „*Kaulai*“, „*Nervų sistema*“, kurias atidarius minimos įvairios ligos. Paspaudus nuorodą „*Kraujotaka*“, atsidaro eilutė su ligos pavadinimu „*Aterosklerozė*“, paspaudus nuorodą „*Imunitetas*“, atsidaro langas su ligos pavadinimais: „*Vėžys*“, „*Gripas*“, ligos atveju esančia organizmo reakcija „*Uždegimas*“. Paspaudus aktyvias nuorodas su ligų pavadinimais, atsidaro langai, kuriuose reklamuojami maisto papildai „**Auri 25**“ ir „**Lentinan 30**“. Nustatyta, kad prie maisto papildų pavadinimų nenurodyta privaloma informacija „*maisto papildas*“, tokiu būdu vartotojui gali susidaryti įspūdis, kad tai vaistai, turintys profilaktinį ar gydomąjį poveikį.

c. Pateikiamos skiltys „Kategorija“ ir „Žymos“, kuriose paspaudus aktyvias nuorodas „Cholesterolis“, „Nuo vėžio“, „Chemoterapija“, „Plaučių vėžys“ yra nukreipiama į interneto tinklalapyje **www.medix.lt** publikuojamus straipsnius, kuriuose rašoma apie žmogaus ligų gydymo ir profilaktines savybes, minint ir maisto papildą „Lentinan 30“, pateikiama bauginanti informacija apie galimybę susirgti įvairiomis ligomis ir neigiamas pasekmes vartojant vaistus:

i. Nuoroda „Cholesterolis“ nukreipia į interneto tinklalapį **www.medix.lt** straipsnį „Cholesterolis“. Straipsnio pabaigoje minimas maisto papildas „Lentinan 30“, straipsnyje naudojami teiginiai: „*plačiai ištirta medžiaga Lentinan, išgauta iš Shiitake grybų, naudojama vėžiui gydyti kartu su chemoterapija ir radioterapija*“, „*cholesteris. Pasak „World Health Association“ širdies ir kraujagyslių ligos (insultas, infarktas, aterosklerozė, širdies ligos ir pan.) yra „pirmaujanti“ mirties priežastis pasaulyje. O tarp padidėjusio cholesterolio kiekio kraujyje ir šių ligų vystymosi randamas tiesioginis ryšys. Jei turite padidėjusį cholesterolio kiekį kraujyje – nejuokaukite, turite kuo skubiau imtis veiksmų, jei nenorite greitai sulaukti skaudžių padarinių.*“, „*Jei cholesterolis neatliks savo darbo <...>, pasekmės gali būti labai skaudžios <...> sąnarių skausmas gali būti mažiausias Jūsų rūpestis, nes sutrikus smegenų veiklai (25% cholesterolio yra reikalinga smegenims, galimas atminties praradimas, o pagal naujausius tyrimus ir Alzheimeris ar demencija)*“, „*Per didelė cholesterolio norma yra siejama su širdies ir kraujagyslių ligomis. <...> Aterosklerozė, insultas, infarktas, širdies permušimai, širdies nepakankamumas, perikarditas, koronarinė širdies liga, aritmija. <..> Širdies ligos yra Nr. 1 žudikas pasaulyje. <...> Padidėjęs šio cholesterolio kiekis siejamas su koronarine (vainikine) širdies liga, infarktu, insultu, ateroskleroze ir kitomis su kraujotaka ir širdimi susijusiomis ligomis. Jis kaupiasi ant arterijų sienelių ir suformuoja kietą ir storą medžiagą, dėl kurios arterijų sienelės kietėja ir storėja, taip siaurindamos pačias arterijas ir mažindamos kraujo pratekėjimą, o šis procesas vadinamas ateroskleroze.*“ Straipsnyje rašoma apie vaistų vartojimo įtaką: „*susitelkime ties statiniais, vaistais, naudojamais nuo cholesterolio <..> Jei vartojate statinus ir jus kamuoja sąnarių skausmas, raumenų skausmas, kepenų veiklos sutrikimai, virškinimo sutrikimai, raudonis, padidėjęs cukraus lygis kraujyje ar diabetas – tai gali būti statinų sukeliamas šalutinis poveikis. ĮSPĖJIMAS: jei Jūsų kraujotakos būklė ypač „sunki“, staigus šių vaistų vartojimo nutraukimas gali būti pavojingas. Pamėginkite pasitarti su savo gydytoju. Deja vartodami šiuos vaistus nesveikstate, o tik maskuojate sunkią kraujotakos sistemos būklę. Iki šios dienos nėra atlikta nei vieno didelio moterų, sergančių širdies ir kraujagyslių ligomis bei vartojančių statinus tyrimo, kuris įrodytų, kad statinai prailgina gyvenimo trukmę bent viena diena. Be to, mažesnės rizikos moterų, vartojančių statinus gyvenimo trukmė irgi nepailgėja ir nėra užkertamas kelias širdies smūgiams... Šalutiniai poveikiai: galvos skausmas, nemiga, odos problemos, raumenų skausmas, silpnumas, mieguistumas, svaigimas, pykinimas ir vėmimas, pilvo spazmai ar skausmas, pilvo pūtimas, viduriavimas, vidurių užkietėjimas, bėrimas, atminties praradimas, sumišimas, padidėjęs cukraus kiekis kraujyje, diabetas. <...> Kaip ir minėta anksčiau,*

daugeliui žmonių vartoti cholesterolį mažinančius vaistus (statinus) yra labai pavojinga“. Straipsnyje pateikiama informacija apie maisto papildo „Lentinan 30“ pagrindinės sudedamosios dalies – Shiitake grybų naudą sveikatai, pasitelkiama informacija apie mokslininkus ir jų klinikinius tyrimus: „Kaip maksimaliai sumažinti Jūsų cholesterolį ir pagerinti kraujotakos sistemą nenaudojant statinų. Žinoma, kad tai medicininiai grybai <...> Mokslininkai identifikuoja junginius ir sudėtingas medžiagas, kurios pasižymi antimikrobinėmis, antivirusinėmis, priešauglinėmis, antialerginėmis, imunitetą skatinančiomis, priešuždegiminėmis, anti-diabetinėmis, cholesterolį mažinančiomis bei kraujotaką ir širdies darbą gerinančiomis savybėmis. <...> Rytuose šis grybas naudojamas net apie 2000 metų gerklės skausmui ir uždegimui gydyti bei kaip kraujo tonikas. Šio grybo medicininės paskirties moksliniai tyrimai patvirtina net dar platesnę veikimo spektrą <...> iš šio grybo izoliuoti du gliukanai (veikliosios medžiagos) pademonstravo stiprias priešvėžines savybes, kai buvo panaudoti pelėms su implantuotu naviku <...> tyrimai su genetiškai diabetinėmis pelėmis atskleidė, kad polisacharidas išgautas iš *A. Auricula-judae* grybo turėjo hipoglikeminį poveikį. Tyrimai, kai pelėms buvo su maistu įdedama šio polisacharido, parodė sumažėjusią plazmos gliukozę <...> medicininiai grybai turi su diabetu ar vėžiu kovojančių savybių (pvz.: plačiai ištirta medžiaga Lentinan, išgauta iš Shiitake grybų, naudojama vėžiui gydyti kartu su chemoterapija ir radioterapija), tačiau būtent *A. Auricula* grybas pasižymi plataus spektro veikimu kraujui. Jo aktyvūs polisacharidų junginiai veikia kraujo koaguliaciją, trombocitų agregaciją ir trombozę. Tyrimai rodo, kad šių grybų ekstraktas yra veiksmingas mažinant cholesterolio kiekį kraujyje <...> Šios išvados atskleidžia teigiamą šių grybų poveikį kaip priemonę gydant aukštą cholesterolį. Apibendrinant *A. Auricula* ekstrakto naudą: priešuždegiminis poveikis <...> stiprus antioksidacinis poveikis, stabdo senėjimo procesą, antitrombozinis poveikis, <...> skystina kraują, todėl mažėja spaudimas, mažina cholesterolį <...> Neturi šalutinio poveikio, nebent esate alergiškas grybams. Jei šis medicininis grybas yra toks efektyvus, kodėl Jūsų gydytojas paskyrė statinų ar kitų chemiškai sukurtų vaistų Jūsų cholesterolio kiekiui mažinti. <...> Ypač žinant didžiulį šalutinį poveikį, kurį statinai gali sukelti?“.

Šiame interneto tinklalapyje paspaudus aktyviają nuorodą „Lentinan“, vartotojas nukreipiamas į interneto tinklalapį **www.pasveiki.me**, kur galima įsigyti minėtą maisto papildą.

- ii. Nuoroda „Plaučių vėžys“ nukreipia į interneto tinklalapį **www.medix.lt** straipsnį „Plaučių vėžys“. Straipsnyje naudojami teiginiai: „plaučių vėžys – yra dažniausia mirties nuo vėžio priežastis ir Lietuvoje ir pasaulyje (net 1.3 mln. gyvybių kasmet). Kitaip sakant, jį labai sunku išgydyti, todėl geriausias būdas su juo kovoti – profilaktika. <...> Simptomai <...> kosulys, dusulys, svorio mažėjimas, krūtinės ląstos skausmas, kraujo atkosėjimas, kaulų skausmas, silpnumas, rijimo sutrikimas, stridoras, krūtinės ląstos skausmas, dusulys, balso prikimimas, svorio mažėjimas, silpnumas, pirštų ir nagų pokyčiai, karščiavimas, rijimo sutrikimas“. Straipsnio antraštėmis ir pateiktu turiniu bandoma sukelti nepagrįstas baimes dėl galimybės susirgti plaučių vėžiu,

aprašomi plaučių vėžio gydymo etapai, gydymas siejamas su maisto papildų, neturinčių gydomųjų savybių, reklama. Tarnyba Protokole pažymėjo, kad į maisto papildo sąvoką neįeina tokios funkcinės savybės kaip ligų gydymas ar profilaktika.

Straipsnyje „*Plaučių vėžys*“ naudojami teiginiai apie galimybę pasveikti, naudojant įvairius gydymo metodus, kritikuojamas gydymas chemoterapija: „*Patys vaistai ir gydymas nuo vėžio yra toks agresyvus (plaukai nuslenka iš karto) ir taip nualina, toksifikuoja ir išsunkia organizmą, kad turbūt sveikam žmogui suteikus chemoterapijos seansą, atsirastų vėžys. <...> Chemoterapija – tai žudanti chemija <...> Dėl agresyvaus chemoterapijos poveikio dažnai būna, kad jei vėžio stadija jau yra gerokai pažengusi, atsisakoma daryti chemoterapiją <...> Po chemoterapijos žmogus yra praktiškai leisgyvis <...> Imuninė sistema nebepajėgi „susitvarkyti“, todėl dažnai ir nėra išgyvenama daugiau nei 5 metų po gydymo“ bei užsimenama apie maisto papildą „Lentinan 30“: „*Kaip maksimaliai kovoti su vėžiu? <...> Iš Shiitake grybų išgauti ekstraktai (tokie kaip „Lentinan“)* įtraukti į sveikatos draudimą ir yra skiriami vėžio atvejais. Šios veikliosios medžiagos yra naudojamos prieš, per ir po chemo/radio terapijų. <...> Japonijoje grybų ekstraktų veikliosios medžiagos jau tapo pirmaujantys preparatai, kurie yra skiriami gydant vėžį. Pirmieji tyrinėtojai neginčijamai įrodė, kad kai kurios grybų veikliosios medžiagos sąlygoja labai stiprią prevenciją nuo vėžio. Reikšmingus vėžio regresijos rodiklius. Ankstyvose vėžio stadijose aukštus vėžio regresijos rodiklius. <...> Jau 1970 m. Chihara pirmasis išskyrė junginį Lentinan iš Shiitake, pasižymintį antibakterinėmis, antimikrobinėmis, antivirusinėmis, priešvėžinėmis bei imunitetą skatinančiomis savybėmis. Jis taip pat gali apsaugoti chromosomą nuo pažeidimų, kuriuos gali sukelti priešvėžiniai vaistai. Tai pastebėta bandymuose su pelėmis Japonijoje: gydant šiuo polisacharidu prieš chemoterapiją baltųjų kraujo kūnelių skaičius visiškai nesumažėjo. Kaip medicininių grybų veikliosios medžiagos kovoja prieš vėžį? Yra ne vienas aktyvus junginys ir daugelis iš jų turi įvairių priešvėžinio aktyvumo mechanizmų. <...> Svarbiausias iš jų yra imuninės sistemos skatinimas, stiprinimas <...> veikia vėžines ląsteles <...> Lentinan nėra citotoksiškas vėžinėms ląstelėms, veikia netiesiogiai – skatindamas imuninę sistemą <...> veikia tiek gripo, tiek vėžio atveju. <...> Yra nemažai medicininių grybų priešvėžinio poveikio tyrimų su žmonėmis, įskaitant griežtai kontroliuojamus klinikinius tyrimus. Atliekant tyrimus rezultatas buvo visuomet toks pats: medicininių grybų priešvėžinės medžiagos efektyvios, kai naudojamos kartu su chirurginiu gydymu, chemoterapija, radioterapija ir rezultatai yra daug geresni nei vien tik įprastinis/standartinis vėžio gydymas. Dėl tokių rezultatų toks vėžio gydymas derinant medicininių grybų ekstraktą ir „standartinį“ gydymą yra įprasta praktika, labiausiai paplitusi Kinijoje ir Japonijoje. <...> Tyrimų rezultatai: statiškai reikšmingai pailgina gyvenimą, mažina vėžio žalą organizmui, pagerina paciento imuninę reakciją į vėžį, auglys mažėja arba nustoja augti, šalutinis poveikis retas, silpnas, greitai praeinantis.“ Nustatyta, kad visas straipsnio turinys daro užuominas į tai, kad maisto papildas „Lentinan 30“ gali padėti išgydyti ligą ar padėti jos išvengti. Straipsnio pabaigoje paspaudus aktyvią nuorodą „Lentinan“, vartotojas yra tiesiogiai nukreipiamas į interneto tinklalapį www.pasveiki.me, kuriame yra suteikta galimybė įsigyti maisto papildą „Lentinan 30“.*

iii. Nuoroda „*Chemoterapija*“ nukreipia į interneto tinklalapį www.medix.lt straipsnį apie chemoterapiją. Tarnyba protokole nustatė, kad straipsnio antraštė „*Chemoterapija*“ negali būti siejama su maisto papildų reklama. Straipsnyje naudojami teiginiai: „Chemoterapija – ir vaistas, ir nuodas. Kaip išvengti šalutinio poveikio ir koks iš tikro turi būti organizmo atstatymas po chemoterapijos <...> Kadangi vėžinės ląstelės auga ir dalinasi greičiau nei normalios ląstelės, daugelis priešvėžinių vaistų yra skirti nužudyti augančias ląsteles. Tačiau chemoterapija paveikia ir normalias ląsteles, tai sukelia šalutinį poveikį. <...> Kai kurie priešvėžiniai vaistai gali paveikti gyvybiškai svarbių organų ląsteles, tokių kaip širdies, inkstų, šlapimo pūslės, plaučių bei nervų sistemos. <...> Galimas chemoterapijos šalutinis poveikis: nuovargis, pykinimas ir vėmimas, skausmas, plaukų slinkimas, anemija, infekcijos, kraujo krešėjimo problemos, burnos dantenu ir gerklės problemos, viduriavimas ir vidurių užkietėjimas, nervų ir raumenų problemos, odos ir nagų problemos, inkstų ir šlapimo pūslės problemos, į gripą panašūs simptomai, skysčių sulaikymas, problemos su lytiniais organais ir seksualumu. <...> Chemoterapija gali sukelti antrą vėžį <...> kai kurie vaistai chemoterapijoje yra oficialiai pripažinti kancerogenai (medžiagos, kurios sukelia vėžį). Šiuolaikinė medicina gydo simptomus <...>, tačiau nieko nedaro dėl to, kad Jūs daugiau į ligoninę nebeatvyktumėte. <...> Jei Jums yra diagnozuotas vėžys <...> Jūsų gyvenimo būdas jau privedė prie šios nemalonios ligos, tačiau dabar Jūs galite ir turite susiimti ir nebeatiduoti savo sveikatos niekam, turėsite pats pasirūpinti, kad patektumėte į tą procentą žmonių, kurie sėkmingai įveikė vėžį, pasveiko, neturi jokių šalutinių poveikių“.

Straipsnio pabaigoje taip pat pateikiama maisto papildas „Lentinan 30“ pagrindinės sudedamosios dalies *Shiitake* grybų teigiamas poveikis.

Straipsnio pabaigoje paspaudus aktyvią nuorodą „Lentinan“, vartotojas yra tiesiogiai nukreipiamas į interneto tinklalapį www.pasveiki.me, kuriame yra suteikta galimybė įsigyti maisto papildą „Lentinan 30“.

2) Interneto tinklalapyje www.medix.lt:

- a. Pateikiami įvairių ligų bauginantys statistiniai duomenys, ypač pabrėžiantys žmonių mirtingumą nuo širdies ir kraujagyslių ligų, vėžio, Alzheimerio ligos, lėtinės obstrukcinės plaučių ligos. Lango apačioje pateikiama nuoroda „*Vėžys, kaip pasveikti?*“, pateikiama bendro pobūdžio informacija apie vėžį, skiltyje „*Ką daryti, jei jau pavėlavote su prevencija?*“ pateikiama nepatvirtinta informacija apie *Shiitake* grybų ekstrakto naudą, minimas maisto papildas „Lentinan“: „iš *Shiitake* grybų išgauti ekstraktai (tokie kaip „Lentinan“ įtraukti į sveikatos draudimą ir yra skiriami vėžio atveju. Šios veikliosios medžiagos naudojamos prieš, per ir po chemo/radio terapijų, kadangi stabdo auglių augimą/plėtimąsi ir mažina tikimybę, kad vėžys atsinaujins. Būtent Japonijos mokslininkai ir išplėtojo ekstraktus iš *Shiitake*. Japonijoje grybų ekstraktų veikliosios medžiagos jau tapo pirmaujantys preparatai, kurie yra skiriami gydant vėžį. <...> Dr. Kisaku Mori, kuris 1936 m. Tokijuje įkūrė „Grybų tyrimų institutą“. Buvo atliktas vienas iš pirmųjų eksperimentų su pelėmis: kenčiančios nuo sarkomos pelės buvo gydomos mažomis *Shiitake* ekstrakto dozėmis. 6 pelėms iš 10 auglys visiškai susitraukė. Padidinus koncentraciją pasiektas 100% efektyvumas – auglys susitraukė visoms pelėms. Tyrimas atskleidęs *Shiitake* anti-auglines savybes

sukėlė milžinišką susidomėjimą ir bangą sekančių tyrimų. Netrukus Hamuro bei Chihara patvirtino gavę tokius pat rezultatus. Taigi, pirmieji tyrinėtojai, tarp kurių Mori, Ikekawa, Hamuro, Chihara, Maeda, Taguchi, Nanba, Aoki ir daugelis kitų neginčijamai įrodė, kad kai kurios grybų veikliosios medžiagos sąlygoja labai stiprią prevenciją nuo vėžio, reikšmingus vėžio regresijos rodiklius, ankstyvose vėžio stadijose aukštus vėžio regresijos rodiklius.“ Skiltyje „Priešvėžinės grybų medžiagos“ ryškesnėmis raidėmis vėl paminėtas žodis „Lentinan“: „Polisacharidas Lentinan pasižymi antibakterinėmis, antimikrobinėmis, antivirusinėmis, priešvėžinėmis bei imunitetą skatinančiomis savybėmis. Jis taip pat gali apsaugoti chromosomą nuo pažeidimų, kuriuos gali sukelti priešvėžiniai vaistai“.

- b. Skiltyje „Kaip medicininių grybų veikliosios medžiagos gydo vėžį“ nurodoma: „šie junginiai, dar vadinami bio-modulatoriais, įtakoja sudėtingą imuninės sistemos veikimą, veikdami tiek „bendrai“, tiek tiesiogiai vėžines ląsteles. Vienas iš tokių „bio-moduliatorių“ ir yra „Lentinan“, gaunamas iš Shiitake grybo. Jis nėra citotoksiškas vėžinėms ląstelėms, veikia netiesiogiai – skatindamas imuninę sistemą.“
- c. Skiltyje „Kokie yra atlikti tyrimai su žmonėmis“ nurodoma informacija apie atliktus tyrimus su žmonėmis ir jų teigiamus rezultatus po „Lentinan“ vartojimo: „Yra nemažai medicininių grybų priešvėžinio poveikio tyrimų su žmonėmis, įskaitant griežtai kontroliuojamus klinikinius tyrimus. Atliekant tyrimus rezultatas buvo visuomet toks pats: medicininių grybų priešvėžinės medžiagos efektyvios, kai naudojamos kartu su chirurginiu gydymu, chemoterapija, radioterapija ir rezultatai yra daug geresni nei vien tik įprastinis/standartinis vėžio gydymas. Dėl tokių rezultatų toks vėžio gydymas derinant medicininių grybų ekstraktą ir „standartinį“ gydymą yra įprasta praktika, labiausiai paplitusi Kinijoje ir Japonijoje. <...> Tyrimų rezultatai: statiškai reikšmingai pailgina gyvenimą, mažina vėžio žalą organizmui, pagerina paciento imuninę reakciją į vėžį, auglys mažėja arba nustoja augti, šalutinis poveikis retas, silpnas, greitai praeinantis“.

Pateikiama aktyvi nuoroda „PIRKTI Lentinan rasite čia“, kurią paspaudus, vartotojas yra tiesiogiai nukreipiamas į interneto tinklalapį www.pasveiki.me, kuriame yra suteikta galimybė įsigyti maisto papildą „Lentinan 30“. Prie jo patvirtinti nepatvirtinti teiginiai: „efektyvus imuninės sistemos reguliatorius, prevencinė priemonė vėžinėms ligoms ir nepiktybinių navikų formavimuisi, pagreitina organizmo sustiprėjimą po chemoterapijos ar spindulinio gydymo, padeda kovoti su virusinėmis, grybelinėmis ligomis, apsaugo kepenis nuo pažeidimų ir normalizuoja jų funkciją, didina imuninių ląstelių aktyvumą įvairių uždegimų metu (inkstų, kepenų, kasos, gerklės, sąnarių)“.

Prie produkto pateikta informacija apie tai, kad jis yra registruotas Lietuvos Nacionaliniame maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institute, nors šis produktas tik įtrauktas į maisto papildų registrą 2015-07-29 ir jo nagrinėjimas iki šiol nėra pabaigtas.

Produkto aprašomoje dalyje pateikiami teiginiai: „Lentinan yra priešauglinis polisacharidas išgautas iš Shiitake grybo <...> tik vandens pagrindu išgauti ekstraktai, naudojami ir moksliniams tyrimams, pasižymi priešvėžinėmis, antivirusinėmis, priešgrybelinėmis, skatinančiomis kraujotaką bei imunitetą reguliuojančiomis savybėmis. Būtent todėl Japonijoje jie plačiai naudojami šiuolaikinėje medicinoje. Per daugybę metų, kai Lentinan naudojamas gydymui, neužfiksuota nė vieno šalutinio poveikio, todėl Lentinan priskiriamas ne vaistams, o mitybos papildams“. Paspaudus pateikiamą aktyviają nuorodą „Plačiau apie Shiitake

galite rasti ČIA“ nukreipiama į interneto tinklalapį lentinan.wordpress.com, kuriame nurodoma: „ką gydo Shiitake? Užkerta kelią vėžinėms ligoms ir nepiktybinių navikų formavimuisi; gydo piktybinius ir nepiktybinius navikus; gydo daugelį virusinių ligų; herpesą, hepatitus, gripą, AIDS; pašalina iš organizmo cholesterolį ir uždegimus – inkstų, kepenų, kasos, sąnarių, gerklės uždegimas ir t. t.; padeda kovoti su žemesniaisiais grybeliais (pvz. nagų grybelis, pienligė; gydo virškinamojo trakto erozijas ir opas; geriau už kitus žinomus preparatus stiprina imunitetą; gydo neurologines ligas – epilepsiją, psichikos sutrikimus; gydo insulto ir infarkto pasekmes; skystina kraują, rekomenduotinas esant mazginiam venų išsiplėtimui ar migrenai; gydo autoimunines ligas – raudonąją vilkligę, sklerodermiją; gydo kraujo ir limfos ligas; gydo išsėtinę sklerozę; prostatos sutrikimus; gydo tokius nepiktybinius navikus kaip mastopatija, fibromos, miomos, prostatos edenoma, lipomos“.

- d. Paspaudus ant aktyvios nuorodos „7 pribloškiančios „Auri 25“ naudos Jūsų sveikatai“ nukreipiama į interneto tinklalapį www.manosveikata.lt, kuriame nurodomi teiginiai: „*medicinių grybų ekstraktas <...> polisacharidai pajėgūs net ketvirtadaliu sumažinti blogojo cholesterolio kiekį Jūsų organizme; <...> jūsų organizme surenkami laisvieji radikalai, tai – kenksmingos ir ligas bei sutrikimus sukeliančios dalelės; gerina kraujotaką, kraujodarą ir širdies darbą. Veiksmingas kovoje prieš aukštą kraujo spaudimą (hipertenziją), turi prevencinę galią prieš mažakraujystę; sudėtyje turi medžiagų, kurios mažina sudirgimą bei paburkimus gleivinėje; polisacharidai neleidžia trombams užkimšti kraujagyslių, veikia krešėjimą, trombocitų susikaupimą bei trombozę, saugo širdį, mažina infarkto riziką“.* Protokole nustatyta, kad interneto tinklalapyje www.manosveikata.lt pateikto straipsnio „7 pribloškiančios „Auri 25“ naudos Jūsų sveikatai“ užsakovas yra MB „Ofella“, maisto papildas „Auri 25“ taip pat reklamuojamas interneto tinklalapyje www.papildai.net ir www.pasveiki.me.

3) Interneto tinklalapyje www.pasveiki.me:

- a. Apie maisto papildą „Auri 25“ pateikiami teiginiai: „*padeda apsaugoti širdį ir mažina cholesterolio kiekį*“, „*sumažina blogojo cholesterolio koncentraciją kraujyje*“, „*šalina gliukozės perteklių kraujyje*“, „*gerina kraujotakos sistemą*“, „*skystina kraują*“, „*mažina uždegiminių procesus*“, „*padeda išvengti priešlaikinio senėjimo (saugo organizmą nuo laisvųjų radikalų susidarymo*“, „*galingas antioksidantas*“, „*Auricularia Auricula*“ liaudies medicinoje naudojamas kaip vaistinis grybas jau nuo 16 a. Indonezijoje kaip vaistinis preparatas užregistruotas 1930 m. Jis turi unikalių medžiagų – polisacharidų, kurie pasižymi plataus spektro veikimu visame organizme. Tik vandens pagrindu išgauti ekstraktai, naudojami ir moksliniams tyrimams, pasižymi ypatingai kraują veikiančiomis savybėmis. Būtent todėl taip plačiai naudojami šiuolaikinės medicinos Rytų kultūrose. Ganoje A. Auricula vadinamas „*kraujo toniku*“. Tyrimai parodė, kad A. Auricula gali būti naudojamas mažinant cholesterolio kiekį kraujyje bendrai, ir, svarbiausia parodė, kad sumažina „*blogą*“ (MTL) cholesterolio kiekį. Kitas A. Auricula polisacharidų tyrimas atskleidė antikoaguliantines savybes: šių grybų polisacharidai gali būti naujos veikliosios medžiagos, veikiančios koaguliaciją (krešėjimą), trombocitų agregaciją ir trombozę“.
- b. Apie maisto papildą „**Citrus Bioflavonoid Complex**“ pateikiami teiginiai: „*bioflavonoidai turi tokių savybių, kurios padeda sustiprinti bendrą organizmo sveikatą, padeda organizme formotis sveikoms ir stiprioms ląstelėms, taip pat*

prisideda prie širdies stiprinimo, veikia prevenciškai prieš aterosklerozę ir Alzheimerio ligą“.

- c. Maisto papildas „**Artichoke Leaf Extract N60**“ aprašyme pateikiami teiginiai: *„papildas iš natūralių augalinių ekstraktų. Artiškakas ypač naudingas nuo aterosklerozės bei didelio cholesterolio, kepenų valymui. Šį poveikį lemia artiškoko sudėtinė daliscinarinas. Cinarinas taip pat skatina tulžies ir šlapimo išsiskyrimą, padeda sergant vandenlige. Artiškokuose yra vertingų priešvėžinių flavonoidų: Apigenino, Luteolino“, „tyrimai parodė, kad artiškakas padeda virškinti, pagerina kepenų ir tulžies pūslės funkciją bei mažina cholesterolio kiekį kraujyje, todėl sumažina aterosklerozės ir koronarinės širdies ligos riziką. Artiškakas taip pat teigiamai veikia naudingąsias žarnyno bakterijas. Įrodyta, kad artiškoko lapų ekstraktas naudingas žmonėms, sergantiems funkcinėmis dispepsijomis bei gali susilpninti simptomus sergantiems dirgliosios žarnos sindromu. Taip pat naudojamas organizmo valymui, detoksikacijai, kepenų valymui ir atstatymui bei skirtas padėti organizmui pasipriešinti kenksmingiems aplinkos poveikiams“.*
- d. Maisto papildas „**Cat’s Claw**“ aprašyme pateikiami teiginiai: *„Katės nagas, itin vertingas, naudojamas medicinoje, augalinis preparatas, todėl Peru jis yra įtrauktas į saugomų augalų sąrašą. Katės nagas – galingas imunomodulatorius, pasižymintis priešuždegiminiu, spazmolitiniu, antioksidantiniu poveikiu“.*
- e. Maisto papildas „**Heri 20**“ aprašyme pateikiami teiginiai: *„Ypač stiprus, Hericum Erinaceus grybo ekstraktas. Šis grybų ekstraktas gali veikti ne vien jūsų imuninę sistemą, uždegimą, bet ir smegenis, dėl ko jis ir yra labiausiai ištirtas <...> puikiai tinka, sergant išsėtine skleroze <...> ši neuroregeneracija gali būti naudinga smegenų augimui dviem būdais: mielino apvalkalo formavimasis aplink nervines ląsteles <...> greitesnis nervų atsistatymas po neuronų sužalojimo <...> pagerina smegenų funkciją ir atmintį <...> pagerina neuronų regeneraciją, pagreitina jų augimą smegenyse ir organizme <...> skatina nervų augimo faktoriaus gamybą <...> mažina nerimą, gerina kognityvinę funkciją, mažina depresiją, nuovargį, turi anti-senėjimo savybių <...> prieš Alzheimerį ir kitas demencijos formas <...> Sergant Alzheimeriu sumažina trumpus erdvės ir vizualinės atminties praradimus <...> Sergant Parkinsono liga, sumažina dopaminerginių ląstelių žūtį, todėl gali stabdyti Parkinsono ligos progresavimą <...> nuo depresijos <...> gerina koncentraciją, mažina nerimą, gerina miego kokybę <...> mažina uždegimą <...> didina kaulų tankį“.*
- f. Maisto papildas „**Lentinan 30**“ aprašyme pateikiami teiginiai: *„efektyvus imuninės sistemos reguliatorius. Prevencinė priemonė vėžinėms ligoms ir nepiktybinių navikų formavimuisi. Pagreitina organizmo sustiprėjimą po chemoterapijos ar spindulinio gydymo. Padeda kovoti su virusinėmis, grybelinėmis ligomis. Apsaugo kepenis nuo pažeidimų ir normalizuoja jų funkciją. Didina imuninių ląstelių aktyvumą įvairių uždegimų metu (inkstų, kepenų, kasos, gerklės, sąnarių)“.*

4) Interneto tinklalapyje **www.biovaistai.lt**:

- a. Tinklalapyje reklamuojami maisto papildai, pavadinimui pasirinktas žodis „vaistai“, nors maisto papildai nėra vaistinis preparatas.
- b. Reklamuojant maisto papildą „**Lentinan 30**“ pateikiami teiginiai: *„stiprus imunomodulatorius, stiprina organizmo gebėjimą atpažinti vėžio ląsteles, didina imuninių ląstelių aktyvumą, skatina organizmą atpažinti ir naikinti vėžines ląsteles, valo kraujotaką, sustiprina chemoterapijos poveikį, valo kepenis, padeda organizmui*

atsistatyti po chemoterapijos ar spindulinio gydymo bei užkerta kelią naujų navikų formavimuisi <...> slopina vėžinių ląstelių dauginimąsi/augimą; skatina vėžinių ląstelių apoptozę (vėžinių ląstelių žūtį); blokuoja angiogenezę „naviko kraujagyslių augimą, kad negalėtų apsirūpinti maistu); padidina citokinų gamybą (citokinai koordinuoja imuninės sistemos veiklą); <...> atpažįsta ir naikina auglį <...> aktyvuoja T ląsteles (vienos pagrindinių imuniteto ląstelių kovai prieš vėžį, chemoterapija mažina jų skaičių, todėl būtina atstatyti <...> Naudojimas kartu su chemoterapija: Sustiprina chemoterapijos poveikį; Mažina chemoterapijos šalutinių poveikį; Gerina gyvenimo kokybę; Ilgina gyvenimo trukmę“.

- c. Reklamuojant maisto papildą „**Heri 20**“ pateikiami teiginiai: *„pasižymi plataus spektro veikimu organizme. Šimtus metų naudojamas Japonijoje ir kitose rytų kultūrose, jau drąsiai skinasi kelių ir Vakarų kultūrose. Šis grybų ekstraktas gali veikti ne vien jūsų imuninę sistemą, bet ir smegenis <...> puikiai tinka sergant išsėtine skleroze <...> skatina nervų augimo faktorių. Žmogaus neuronų mėginiuose šio grybo ekstraktas veiksmingai padidino neuritų išaugimą 60,6% <...> pagerina smegenų funkciją ir atmintį <...> pagerina neuronų regeneraciją, pagreitina jų augimą smegenyse ir organizme <...> skatina nervų augimo faktoriaus gamybą <...> mažina nerimą, gerina kognityvinę funkciją, mažina depresiją, nuovargį, turi anti-senėjimo savybių <...> prieš Alzheimerį ir kitas demencijos formas <...> Sergant Alzheimeriu sumažina trumpus erdvės ir vizualinės atminties praradimus <...> Sergant Parkinsono liga, sumažina dopaminerginių ląstelių žūtį, todėl gali stabdyti Parkinsono ligos progresavimą <...> nuo depresijos <...> gerina koncentraciją, mažina nerimą, gerina miego kokybę <...> mažina uždegimą <...> didina kaulų tankį“.*
- d. Reklamuojant maisto papildą „**Auri 25**“ pateikiami teiginiai: *„padeda apsaugoti širdį ir mažina cholesterolio kiekį <...> sumažina „blogojo“ cholesterolio koncentraciją kraujyje <...> šalina gliukozės perteklių kraujyje <...> gerina kraujotakos sistemą <...> skystina kraują <...> mažina uždegiminių procesus <...> padeda išvengti priešlaikinio senėjimo (saugo organizmą nuo laisvųjų radikalų susidarymo“.*

Tarnyba nustatė, kad reklamoje vartojami teiginiai apie maisto papildus „Letinan 30“, „Auri 25“, „Heri 20“, „Citrus Bioflavonoid Complex“, „Artichoke Leaf Extract N60“, „Cat’s Claw“, „Lecitinas“ neatitinka Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 14 straipsnio 1 ir 4 dalies nuostatos, 2011-10-25 Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB, Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004 (OL 2011 L 304, p. 18), (toliau – Reglamentas (ES) Nr. 1169/2011) 7 straipsnio 1 dalies a, b ir c punktų, 3 dalies, 2006-12-20 Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1924/2006 dėl teiginių apie maisto produktų maistingumą ir sveikatingumą (OL 2006 L 404, p. 9) (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 1924/2006) 10 straipsnio 1 ir 3 dalies, 12 straipsnio c dalies, Lietuvos Respublikos maisto įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktų, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010-05-13 įsakymu Nr. V-432 patvirtintos Higienos normos HN 17:2016 „Maisto papildai“ (toliau – Higienos norma HN 17:2016) 15 punkto nuostatų apie maisto produktų maistingumą ir sveikatingumą.

Tarnyba Protokole nustatė, kad visuose aukščiau minėtuose interneto tinklalapiuose, reklamuojami maisto papildai nenurodant prie pavadinimo žymos „Maisto papildas“, kaip tai numato Lietuvos Respublikos maisto įstatymo 14 straipsnio 4 dalis.

Tarnyba Protokole nustatė, kad interneto tinklalapius www.papildai.net, www.biovaistai.lt, www.pasveiki.me sieja nurodytas tas pats kontaktinis telefono numeris ar įmonės rekvizitai (įskaitant adresą), išskyrus interneto tinklalapį www.medix.lt, kuriame nenurodomi jokie kontaktiniai duomenys, tačiau pateikiama informacija apie maisto papildu „Lentinan“ bei pateikiama aktyvi nuoroda „*PIRKTI Lentinan rasite ČIA*“, kurią paspaudus, nukreipiama į interneto tinklalapį www.pasveiki.me.

Tarnyba Protokole nurodė, kad MB „Ofella“ Lietuvos Respublikos reklamos įstatymą pažeidė pirmą kartą. Tarnyba Protokole nustatė, kad MB „Ofella“ neginčijo Tarnybos išvadų, vykdė Tarnybos nurodymus, geranoriškai bendradarbiavo. 2020-04-06 pateikė paaiškinimą Tarnybai, kuriuo nurodė, kad nagrinėjama informacija pašalinta, interneto tinklalapiai www.papildai.net, www.biovaistai.lt uždaryti, www.medix.lt nepasiekiamas, interneto tinklalapyje www.pasveiki.me informacija pakoreguota.

Tarnyba Protokole nustatė, kad reklamos sklaida užfiksuota 2020-02-25 vykdyto neplaninio MB „Ofella“ patikrinimo metu patikrinimo akte Nr. 37MPI-78. Tarnyba Protokole nustatė, kad reklamos sklaidos laikotarpis buvo: interneto tinklalapyje www.papildai.net maisto papildų „Lentinan 30“, „Auri 25“, „Heri 20“, „Citrus Bioflavanoid complex“, „Artichoke Leaf Extract“, „Cat claw“, „Lecitinas“ reklama skleista nuo 2020-02-02, interneto tinklalapyje www.biovaistai.lt maisto papildų „Lentinan 30“, „Auri 25“, „Heri 20“ reklama skleista nuo 2020-02-02, reklaminius straipsnius interneto tinklalapyje www.manosveikata.lt paskelbtas 2019-08-21.

2020-07-09 MB „Ofella“, teikdama paaiškinimus Tarnybai, nurodė, kad interneto tinklalapiai www.papildai.net, www.pasveiki.me ir www.biovaistai.lt buvo testuojami, domenas nupirktas neseniai, dizainas vis dar kuriamas, pardavimai nevyko, o interneto tinklalapiai www.lentinan.wordpress.com bei www.medix.lt nepriklauso MB „Ofella“.

Bendrovė nurodė, kad interneto tinklalapyje www.papildai.net ir www.pasveiki.me maisto papildų aprašyme naudojami teiginiai atitinka EFSA registre patvirtintus leistinus vartoti teiginius. Bendrovė paaiškino, kad naudojamos žymos yra skirtos paieškos sistemoms, lankytojai šių žymų nespaudžia. Bendrovė nurodė, kad pateikė prašymą ištrinti www.manosveikata.lt tiesiogines nuorodas į MB „Ofella“ parduodamus produktus.

MB „Ofella“ paaiškino, kad Tarnybos interneto tinklalapyje www.biovaistai.lt užfiksuota žyma „*BioVaistai*“, kurioje reklamuojami maisto papildai, „*BioVaistai*“ yra domeno pavadinimas, o ne produktų kategorija, kuris buvo pasirinktas pagal rinkoje vyraujančias tendencijas. Bendrovė paaiškino, kad ant kiekvieno produkto yra matoma ir aiškiai nurodoma funkcinė grupė „Maisto papildas“.

MB „Ofella“, 2020-09-03 pateikdama papildomus paaiškinimus Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai, nurodė, kad pardavimai vykdyti interneto tinklalapyje www.papildai.net. Bendrovė paaiškino, kad planuoja keisti pardavimų portalą, todėl buvo testuojami kiti galimiems pardavimams skirti tinklalapiai (www.pasveiki.me ir www.biovaistai.lt), juose pardavimai nevykdyti. Bendrovė pakartotinai paaiškino, kad Protokole nustatyti interneto tinklalapiai www.lentinan.wordpress.com, www.medix.lt bei www.manosveikata.lt nepriklauso MB „Ofella“.

Bendrovė paaiškino, kad buvo parduoti tik maisto papildai (*duomenys neskelbtini*), o kitų maisto papildų (*duomenys neskelbtini*) parduota nebuvo.

Bendrovė paaiškino, kad Protokole nustatytas teiginys: „*Interneto tinklalapyje www.pasveiki.me maisto papildas „Lentinan 30“ - sudėtyje esančio pagrindinio ingrediento – Shiitake grybo <...> patvirtintų teiginių EFSA registre nėra*“ nėra teisingas, kadangi EFSA registre yra patvirtinti teiginiai apie veikliąsias medžiagas, esančias ir maisto papilde „Lentinan 30“ („*Prisideda prie natūralios imunologinės gynybos*“, „*Padedą apsaugoti ląsteles ir audinius nuo oksidacinės žalos*“, „*Padedą palaikyti kūno gyvybingumą*“, „*Padedą jums jaustis daugiau energingu*“, „*Padedą jaučiant nuovargį ir silpnumą*“). Bendrovė nurodė, kad interneto tinklalapyje www.papildai.net maisto papildų „Lentinan 30“, „Auri 25“ aprašymuose nebuvo EFSA registre nepatvirtintų teiginių, taip pat nebuvo ir nuorodų į nepatvirtintus teiginius.

Bendrovė pakartotinai nurodė, kad Tarnybos Protokole užfiksuota žyma „BioVaistai“ yra domeno pavadinimas, o ne produktų kategorija, pasirinkta pagal rinkoje vyraujančias tendencijas.

Ištyrusi bylos aplinkybes, pateiktus rašytinius paaiškinimus ir įrodymus, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija k o n s t a t u o j a

1. Dėl nagrinėjamos informacijos pripažinimo reklama

Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad reklama – bet kokia forma ir bet kokiomis priemonėmis skleidžiama informacija, susijusi su asmens ūkine komercine, finansine ar profesine veikla, skatinanti įsigyti prekių ar naudotis paslaugomis, įskaitant nekilnojamojo turto įsigijimą, turtinių teisių ir išipareigojimų perėmimą.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2005-09-29 nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos Farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002-06-04 redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ pažymėjo, kad „prekių ar paslaugų reklama – nesvarbu, ar ši veikla yra atlygintina, ar ne – visuomet yra tiesiogiai arba netiesiogiai siekiama skatinti naudoti tam tikras prekes ar naudotis tam tikromis paslaugomis“.

Atkreiptinas dėmesys, jog reklamos požymis, išskiriantis reklamą iš kitų informacijos rūšių, yra siekis daryti asmenims poveikį jiems renkantis naudotis tam tikromis paslaugomis, skatinti juos elgtis tam tikru būdu. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2005-09-29 bylos Nr. 15/02 nutarime nurodė, kad „įstatymuose pateikiami nevienodi reklamos apibrėžimai. Tačiau visuose minėtuose teisės aktuose nurodomas svarbiausias reklamos požymis – reklama yra informacija, kuria siekiama padėti parduoti arba skatinti įsigyti prekes ar naudotis paslaugomis.“ Įstatymuose bei suformuotoje teismų praktikoje kaip esminis reklamos požymis, išskiriantis ją iš kitos informacijos, yra įtvirtintas specialus jos tikslas – daryti įtaką ekonominei elgsenai.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija pažymi, jog siekiant nustatyti, ar informacija gali būti vertinama kaip reklama, turi būti konstatuotas skatinimo tikslas, t. y., turi būti nustatyta, kad ši informacija yra ar gali būti reikšminga vartotojui, priimant sprendimą dėl produkto įsigijimo, ir tokiu būdu ja siekiama daryti įtaką ekonominei elgsenai, skatinant jį naudotis tam tikromis prekėmis ar paslaugomis ar atsisakyti tam tikrų prekių (paslaugų) naudojimo.

Taigi, įstatymuose bei teismų praktikoje suformuoti du esminiai reklamos požymiai: 1) informacija turi būti susijusi su asmens ūkine komercine, finansine ar profesine veikla, 2) pateikiama informacija turi skatinti įsigyti prekių ar naudotis teikiamomis paslaugomis. Iš byloje pateikiamos informacijos matyti, jog MB „Ofella“ maisto papildų „Letinan 30“, „Auri 25“, „Heri 20“, „Citrus Bioflavanoid Complex“, „Artichoke Leaf Extract N60“, „Cat’s Claw“, „Lecitinas“ reklama, kuri buvo skleidžiama interneto tinklalapiuose www.papildai.net, www.pasveiki.me, www.biovaistai.lt, www.medix.lt, www.manosveikata.lt, lentinan.wordpress.com, skatina vartotojus įsigyti bendrovės platinamus maisto papildus, taigi, atitinka Lietuvos Respublikos reklamos įstatymuose įtvirtintą reklamos sąvoką.

2. Dėl MB „Ofella“ sleistos reklamos atitikties Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 14 straipsnio 1 ir 4 dalies reikalavimams

Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad draudžiama Reglamento (ES) Nr. 1169/2011 ir kitų teisės aktų, nustatančių reikalavimus maisto reklamai, nuostatų neatitinkanti maisto reklama. Šio straipsnio 4 dalyje numatyta, kad maisto papildų reklamoje privalo būti nuoroda „Maisto papildas“.

Reglamento (ES) Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a, b ir c punktuose nustatyta, kad informacija apie maistą neturi klaidinti, visų pirma, dėl maisto produkto ypatybių, ypač jo pobūdžio, tapatumo, savybių, sudėties, kiekio, tinkamumo vartoti termino, kilmės šalies ar kilmės vietos,

gamybos ar ruošimo būdo; priskiriant maisto produktui poveikį arba savybių, kurių jis iš tikrųjų neturi; darant užuominą apie ypatingas maisto produkto savybes, nors jos iš tikrųjų yra būdingos visiems tokiems panašiams maisto produktams, ypač specialiai atkreipiant dėmesį į tam tikrų sudedamųjų dalių ir (arba) maistinių medžiagų buvimą ar nebuvimą; 3 dalyje nustatyta, kad, taikant natūraliam mineraliniam vandeniui ir specialios paskirties maisto produktams taikomuose Europos Sąjungos teisės aktuose numatytas nukrypti leidžiančias nuostatas, informacijoje apie maistą produktams neturi būti priskiriamos žmogaus ligų profilaktinės ar gydomosios savybės arba daroma į jas nuoroda.

Reglamento (EB) Nr. 1924/2006 12 straipsnio c dalyje numatyta, kad neleidžiama vartoti teiginių apie sveikatingumą, darančių nuorodą į atskirų gydytojų ar sveikatos srities specialistų bei kitų asociacijų, kurios nenurodytos 11 straipsnyje, rekomendacijas.

Higienos norma HN 17:2016 15 punkte nustatyta, kad, ženklinant, pristatant bei reklamuojant maisto papildus, nė vienas iš jų negali būti priskiriamos gydomosios ar profilaktinės savybės arba daroma nuoroda į jas.

Pažymėtina, kad kiekvienas vartotojas yra suinteresuotas gauti teisingą informaciją apie ketinamų įsigyti produktų savybes. Jei atitinkama informacija netiksli, tai gali iškreipti vidutinio vartotojo elgesį siūlomo produkto atžvilgiu. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2005-11-17 nutartyje (adm. b. Nr. A1-931/2005) konstatavo, kad „vidutinio (paprasto) vartotojo ekonominis elgesys paprastai siejamas su bendru įspūdžiu apie prekę (jos pakuotė, prekės ženklas, bendro pobūdžio informacija apie prekės savybes, prekės kaina), neanalizuojant kiekvienos detalės. Šis principas taikytinas ir prekės reklamai“. Taigi, ir MB „Ofella“ maisto papildų „Letinan 30“, „Auri 25“, „Heri 20“, „Citrus Bioflavanoid Complex“, „Artichoke Leaf Extract N60“, „Cat’s Claw“, „Lecitinas“ reklama turėtų būti vertinama pagal vidutinio vartotojo suvokimą, kuris, pamatęs minėtų maisto papildų reklaminius teiginius, gali nepagrįstai susidaryti įspūdį, jog šie maisto papildai turi naudą sveikatai ar su sveikata susijusiai gerai savijautai, ir dėl šios priežasties būti suklaidintas.

Atkreiptinas dėmesys, jog MB „Ofella“ parduodamas produktas nėra vaistinis preparatas, todėl jis negali būti reklamuojamas nurodant vaistinio preparato savybes. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija pažymi, kad vaistiniams preparatams taikomi reikalavimai yra nustatyti Lietuvos Respublikos farmacijos įstatyme. Šio įstatymo 2 straipsnio 50 dalis nustato, kad vaistas (vaistinis preparatas) – tai vaistinė medžiaga arba jų derinys, pagaminti ir teikiami vartoti, kadangi atitinka bent vieną šių kriterijų: 1) pasižymi savybėmis, dėl kurių tinka žmogaus ligoms gydyti arba jų profilaktikai; 2) dėl farmakologinio, imuninio ar metabolinio poveikio gali būti vartojamas ar skiriamas atkurti, koreguoti ar modifikuoti žmogaus fiziologines funkcijas arba diagnozuoti žmogaus ligas.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija pažymi, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos maisto įstatymo 5 straipsniu, vartotojams turi būti teikiama teisinga informacija apie maistą. Draudžiama klaidinti vartotoją apibūdinant maistą, nurodant jo rūšį, tapatumą, savybes, sudėtį, kiekį, tinkamumo vartoti terminą, kilmę, tvarkymo ir vartojimo būdą ir laikymo sąlygas; nurodyti ar užsiminti apie tas maisto savybes, kurių jis neturi, taip pat apie gydomąsias ar nuo ligų saugančias savybes. Informacijai, įskaitant reklamą, kuri laikytina savita informacijos rūšimi ir paprastai vadinama komercine informacija, taikomas tiesos reikalavimas. Vartotojas privalo gauti teisingą informaciją apie maisto papildus, kuria remdamasis galėtų priimti sprendimus dėl maisto papildų pasirinkimo rinkoje ir jų vartojimo.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija papildomai pažymi, jog MB „Ofella“, reklamuodama maisto papildus „Letinan 30“, „Auri 25“, „Heri 20“, „Citrus Bioflavanoid Complex“, „Artichoke Leaf Extract N60“, „Cat’s Claw“, „Lecitinas“, vartoto teiginius, darant nuorodas į apsaugą nuo širdies, kraujagyslių ligų, cholesterolio kiekio mažinimą, nurodant naudą smegenims, galimą Alzheimerio, Parkinsono ligos, demencijos, aterosklerozės, insulto, infarkto, širdies permušimų, diabeto prevenciją, nurodant vėžinių susirgimų prevenciją (daromos nuorodos į plaučių vėžį, priešvėžines maisto papildų sudedamųjų dalių savybes, papildų vartojimas lyginamas su

chemoterapija, chemoterapija aprašoma ypač kritiškai), nurodant Rytų Azijos šalyse vykdytų tyrimų su maisto papildų sudedamosiomis dalimis rezultatai, reklama skleista, nepateikiant nuorodos „Maisto papildas“, dėl šios priežasties vartotojai galėjo nepagrįstai sudaryti įspūdį, kad maisto papildai ne tik turi naudą sveikatai ar su sveikata susijusiai gerai savijautai, bet ir gali padėti itin jautrios vartotojų grupės – t. y., onkologinėmis ligomis sergantiems asmenims.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija, atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta aukščiau, įvertinusi Tarnybos Protokole nurodytą informaciją bei MB „Ofella“ teiktus paaiškinimus, taip pat byloje surinktus įrodymus, daro išvadą, jog MB „Ofella“, reklamuodama 7 maisto papildus („Letinan 30“, „Auri 25“, „Heri 20“, „Citrus Bioflavanoid Complex“, „Artichoke Leaf Extract N60“, „Cat’s Claw“, „Lecitinas“) pateikė vartotojams informaciją, neatitinkančią Reglamento (ES) Nr. 1169/2011 7 straipsnio 1 dalies a, b ir c punktuose, 3 dalyje, Reglamento (EB) Nr. 1924/2006) 10 straipsnio 1 ir 3 dalyje, 12 straipsnio c dalyje, Lietuvos Respublikos maisto įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose, Higienos normos HN 17:2016 15 punkte numatytų reikalavimų ir tokiu būdu pažeidė Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 14 straipsnio 1 ir 4 dalies nuostatas.

3. Dėl MB „Ofella“ taikytinų sankcijų

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 24 straipsnio 1 dalimi, už šio įstatymo 14 straipsnyje nustatytų reikalavimų nesilaikymą reklaminės veiklos subjektams gali būti skiriama bauda iki 3 procentų jų metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais, bet ne daugiau kaip vienas šimtas tūkstančių eurų. Reklaminės veiklos subjektams, pakartotinai per vienus metus padariusiems pažeidimą, už kurį buvo paskirta bauda ar įspėjimas už šio įstatymo 14 straipsnyje nustatytų reikalavimų pažeidimą, gali būti skiriama bauda iki 6 procentų jų metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais, bet ne didesnė kaip du šimtai tūkstančių eurų. Tais atvejais, kai pažeidimu nepadaroma esminės žalos šiuo įstatymu saugomiems interesams, atsižvelgiant į byloje nustatytą aplinkybių visumą, vadovaujantis teisingumo ir protingumo kriterijais, reklaminės veiklos subjektams gali būti taikomas įspėjimas, neskiriant baudos.

Pagal Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 24 straipsnio 5 dalį, įspėjimas skiriamas ir baudos dydis nustatomas pagal Lietuvos Respublikos 2019-09-25 nutarimu Nr. 983 patvirtintą Įspėjimų ir baudų už Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo pažeidimus skyrimo tvarkos aprašą (toliau – Aprašas), atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, pažeidimo trukmę, mastą ir šio straipsnio 6 ir 7 dalyse nustatytas atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes.

Vadovaujantis Aprašo 6 punktu, pirmuoju etapu apskaičiuojamas pradinis baudos dydis, lygus 1,5 procento (pakartotinai pažeidus Lietuvos Respublikos reklamos įstatymą – 3 procentams) reklaminės veiklos subjekto metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais, neviršijant Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nustatytos maksimalios baudos dydžio ribos, o jeigu reklaminės veiklos subjektas veikia trumpiau kaip vienus metus, nustatomas pradinis baudos dydis lygus 1,5 procento jo pajamų einamaisiais finansiniais metais, neviršijant Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nustatytos maksimalios baudos dydžio ribos.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija, sprenddama dėl sankcijos skyrimo, pirmuoju etapu atsižvelgia į MB „Ofella“ 2019 m. metines pajamas (vadovaujantis VĮ Registrų centras pateikiama informacija apie bendrovės pajamas 2019 m).

Antruoju etapu Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija, atsižvelgdama į pažeidimo pobūdį, mastą ir trukmę, apskaičiuoja bazinį baudos dydį.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija, vertindama pažeidimo pobūdį ir pavojingumą, atsižvelgia į tai, jog MB „Ofella“ skleistoje reklamoje maisto papildai buvo reklamuojami kaip turintys žmogaus ligų gydymo ar profilaktines savybes (darant nuorodas į apsaugą nuo širdies, kraujagyslių ligų, cholesterolio kiekio mažinimą, nurodant naudą smegenims, galimą Alzheimerio, Parkinsono ligos, demencijos, aterosklerozės, insulto, infarkto, širdies permušimų, diabeto prevenciją, nurodant vėžinių susirgimų prevenciją, nurodant mokslinius tyrimus), dėl šios

priežasties vartotojai, sergantys minėtomis ligomis, kurie itin jautriai vertina tokią informaciją, galėjo būti suklaidinti. Atsižvelgdama į tai, kas nurodyta, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija nusprendžia už pažeidimo pobūdį nustatytą pradinį baudos dydį didinti 30 procentų.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija, vertindama pažeidimo mastą, atsižvelgusi į tai, jog reklama buvo skleista apie 7 (septynis) maisto papildus (maisto papildus „Letinan 30“, „Auri 25“, „Heri 20“, „Citrus Bioflavanoid Complex“, „Artichoke Leaf Extract N60“, „Cat’s Claw“, „Lecitinas“) 6 (šešiomis) sklaidos priemonėmis – interneto tinklalapiuose www.papildai.net, www.pasveiki.me, www.biovaistai.lt, www.medix.lt, www.manosveikata.lt, lentinan.wordpress.com, nusprendžia pradinį baudos dydį didinti 30 proc.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija, atsižvelgdama į Apraše nustatytą trukmės vertinimą, pažymi, jog reklama skleista ilgai – kelias savaites (interneto tinklalapyje www.papildai.net ir www.biovaistai.lt reklama skleista nuo 2020-02-02, reklaminis straipsnis interneto tinklalapyje www.manosveikata.lt paskelbtas 2019-08-21. Tarnyba reklamos sklaidą užfiksavo 2020-02-25 neplaninio patikrinimo metu), šiuo metu reklamos sklaida yra nutraukta. Atsižvelgdama į tai, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija pažeidimo trukmę vertina kaip ilgą ir nusprendžia nustatytą pradinį baudos dydį didinti 30 procentų.

Vadovaujantis Aprašo 8 punktu, nustatius bazinį baudos dydį, trečiuoju etapu apskaičiuojamas skiriamos baudos dydis, atsižvelgiant į atsakomybę lengvinančias arba sunkinančias aplinkybes.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija MB „Ofella“ atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis laiko tai, kad MB „Ofella“ tyrimo metu bendradarbiavo su tyrimą vykdančiomis institucijomis, pateikė paaiškinimus raštu bei nutraukė pažeidimą. t. y., sustabdė Protokole nurodytos reklamos sklaidą. Atsižvelgdama į tai, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija nustatytą bazinį baudos dydį mažina 40 procentų.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija MB „Ofella“ atsakomybę sunkinančių aplinkybių nenustatė.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija taip pat atsižvelgė į tai, jog MB „Ofella“ Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo pažeidimą padarė pirmą kartą.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 24 straipsnio 1, 5 ir 6 dalimis, n u t a r i a

už Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo 14 straipsnio 1 ir 4 dalies pažeidimą skirti MB „Ofella“ 794 (septynių šimtų devyniasdešimt keturių) eurų baudą.

Nutarimas per 30 kalendorinių dienų nuo nutarimo priėmimo dienos gali būti apskūstas teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Kreipimasis į teismą nesustabdo nutarimo vykdymo, jeigu teismas nenustato kitaip.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisijos paskirta bauda ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo nutarimo dėl baudos paskyrimo priėmimo dienos turi būti sumokėta į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą Nr. LT24 7300 0101 1239 4300, esančią banke „Swedbank“, AB (banko kodas 73000, SWIFT kodas HABALT22, lėšų gavėjas Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, įmonės kodas 188659752), kodų sąrašo „Kitos baudos“ skyriaus „Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos skirtos baudos 6780“ eilutę.

Direktorė

Neringa Ulbaitė